

SAŽETAK PRAKTIČNE POLITIKE

Od namere
do uticaja

Primena novog Zakona o mladima

Organization for Security and
Co-operation in Europe
Mission in Kosovo

Misija OEBS-a na Kosovu (Misija) duže vreme unapređuje javno učešće mladih kao deo svog mandata za promovisanje ljudskih prava, demokratizacije i inkluzije. Misija nije štedela napore u podršci razvoju novog zakonodavnog i regulatornog okvira za mlade, posebno Zakona o mladima iz 2024. godine i pratećeg Pravilnika o omladinskim savetima što označava veliki korak ka formalizaciji javnog angažmana mladih.^{1,2} Ovaj sažetak praktične politike upućen svim centralnim i lokalnim akterima uključenim u osnivanje novih omladinskih saveta ima za cilj da u potpunosti oslobodi potencijal političke i pravne reforme u stvaranju pozitivnih promena, uzimajući u obzir specifične okolnosti na lokalnom nivou kako bi se bolje unapredila njegova relevantnost.

KLJUČNI IZAZOVI

Zahvaljujući kancelarijskom istraživanju, anketama i informativnim sastancima sa opštinama i mladim akterima na lokalnom nivou³, Misija je utvrdila zabrinutost u vezi sa primenom novog pravnog i regulatornog okvira za mlade.

Koordinacija i tranzicija

Prelazak sa lokalnih omladinskih akcionih saveta (LOAS) na lokalne omladinske savete (LOS) stvorio je neizvesnost oko uloga i odgovornosti, pri čemu se mladi boje dupliranja, a opštine nisu sigurne u svoju vezu posredničku ulogu. Održavanje postojećih pozitivnih praksi predstavlja značajan izazov, dok opcije za koordinaciju, komunikaciju, institucionalnu podršku i usklađivanje lokalnih prioriteta ostaju nejasno definisane.

Institucionalna i finansijska podrška

S obzirom na hitnu potrebu za izgradnjom kapaciteta, nije jasno da li Agencija za razvoj mladih (ARM) može da efikasno ispunji svoje nadležnosti. Opštine su takođe naglasile potrebu za jasnom pravnom osnovom koja omogućava javno finansiranje centara za mlade u skladu sa budžetskim ciklusima, kao i za smernice i standardizaciju procedura za osnivanje i pružanje podrške omladinskim savetima.

Održivost i motivacija

Neformalna i dobrovoljna priroda učešća mladih u Centralnom omladinskom savetu (COS) i lokalnim omladinskim savetima (LOS) izaziva zabrinutost u vezi sa dugoročnom održivošću, jer nedostatak podsticaja može podriti dosledan angažman mladih. Još uvek nedostaje novi opšti zakonodavni okvir o volonterizmu, koji ne bi bio ograničen samo na volonterizam mladih, kako bi se stvorili istinski podsticaji za javno učešće mladih.

Svest i izgradnja kapaciteta

Manje od polovine intervjuisanih mladih ljudi upoznato je sa novim pravnim okvirom, što stvara jaz u svesti koji nosi rizik ograničavanja delotvorne primene. I mladi i opštinski akteri pozvali su na praktičnu obuku o participativnim metodama, prikupljanju sredstava, zagovaranju, informisanju zajednica, praćenju praktičnih politika i institucionalnoj koordinaciji.

Inkluzija i zastupljenost

Jačanje rada sa marginalizovanim grupama, uključujući i mlade sa invaliditetom i one iz nevećinskih zajednica, ostaje ključni izazov za očuvanje reprezentativne funkcije saveta. Rizik od političkog uticaja koji ugrožava reprezentativnost saveta takođe treba da se uzme u obzir i, kad god je to potrebno, ublaži.

¹ Zakon br. 08/L-264 o mladima, dostupan na: <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=95847>

² Pravilnik (MSO) br. 09/2024 o omladinskim savetima koji je ministar odobrio Odlukom br. 140/2024, od 31.12.2024., dostupno na: <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=100111>

³ Misija je sprovela ovo istraživanje između marta i maja 2025. godine, obuhvativši 40 ispitanika u anketi i šest informativnih sastanaka u 26 opština, u kojima je učestvovalo preko 100 mladih aktera.

POZIV NA DELOVANJE

Kako bi se u potpunosti ostvario potencijal novog okvira za mlade, Misija preporučuje da se usvajanje zakonodavnih i regulatornih mera dopuni konkretnim merama, čime bi se osiguralo da omladinski saveti postanu efikasne, inkluzivne i održive platforme za učešće mladih.

Koordinacija za kolektivni angažman

Snažna komunikacija između Ministarstva sporta i omladine (MSO), opština, omladinskih saveta i građanskog društva trebalo bi da postane norma, a ne izuzetak. Usklađivanje opštinskih strategija sa planovima za mlade u zajednici stvorice doslednost i pojačati uticaj. Bivši članovi LOAS-a mogu služiti kao mentori, osiguravajući da se vredno iskustvo prenosi dalje i koristi za jačanje novih omladinskih struktura.

Snažne institucije za snažan i otporan omladinski sektor

Nijedna omladinska struktura ne može da napreduje bez institucionalne i finansijske podrške. Opštine bi trebalo da integrišu finansiranje LOS-ova u svoje godišnje budžete, osiguraju radne prostore i logističke resurse, i imenuju službenike za mlade koji će voditi savete, istovremeno čuvajući njihovu nezavisnost. Napredak opštine u uspostavljanju LOS-a treba da se prati radi odgovornosti. ARM mora da bude u potpunosti operativan i sposoban da pruži tehničku pomoć i ojača saradnju na svim nivoima.

Negovanje motivacije za održivo angažovanje

Motivacija pokrece kontinuitet. Priznavanje angažmana mladih kroz sertifikate, akademske bodove ili beneficije povezane sa karijerom održaće njihovo učešće i naglasiti njegovu vrednost. Vidljivo priznavanje doprinosa mladih procesima donošenja praktičnih politika i odluka pomoći će institucionalizaciji omladinskih saveta kao kredibilnih, trajnih platformi za demokratski dijalog i liderstvo u zajednici.

ULOGA MISIJE OEBS-A NA KOSOVU

Misija OEBS-a na Kosovu ostaje pouzdan i strateški partner institucijama, omladinskim telima i građanskom društvu u sprovođenju novog okvira za mlade u praksu i ostvarivanju opipljivih rezultata. Koristeći svoj jedinstveni mandat i prisustvo na terenu, Misija povezuje praktičnu politiku i učešće jačajući institucionalni kapacitet za osmišljavanje i sprovođenje praktičnih politika usmerenih na mlade, osnažujući mlade da se sa samopouzdanjem uključe sa donosiocima odluka i podstičući dijalog i poverenje koji su od ključnog značaja za demokratsko upravljanje i otpornost.

Izgradnja znanja i veština

Svest mora voditi ka osnaživanju. Agencija za razvoj mladih uz podršku partnera, poput Misije, trebalo bi da vodi inkluzivne, praktične programe obuke o participativnom planiranju, zagovaranju i sprovođenju projekata. Kampanja za podizanje svesti, prilagođena mladima i na više jezika, trebalo bi da svima jasno predstavi prava, uloge i mogućnosti u okviru novog sistema i učini ih dostupnim.

Inkluzija kao ključni princip

Raznolikost je snaga svakog demokratskog procesa. Opštine i građansko društvo trebalo bi da osiguraju otvoren i transparentan izbor članova saveta sprovođenjem delotvornog informiranja javnosti. Ciljane mere informisanja i podrške moraju da promovišu učešće mladih iz nevećinskih zajednica, ruralnih područja i osoba sa invaliditetom, obezbeđujući da svaki mladi glas bude važan u oblikovanju lokalnih odluka.

PLAN ZA OSTVARENJE PUNOG POTENCIJALA OMLADINSKE REFORME

Koordinacija i tranzicija

- Jačanje komunikacije
- Usklađivanje strategija
- Iskorišćavanje institucionalne memorije
-

Svest i izgradnja kapaciteta

- Razvoj i realizacija obuke i mentorstva
- Pokretanje višejezične kampanje za podizanje svesti prilagođene mladima
- Iskorišćavanje OEBS-ovog priručnika

Institucionalna i finansijska podrška

- Potpuna funkcionalizacija ARM-a
- Razjašnjenje pravnih puteva za finansiranje LOS-ova kao neformalnih grupa
- Obezbeđivanje opštinske podrške za LOS-ove

Inkluzija i zastupljenost

- Garancija transparentnog i inkluzivnog izbora
- Promovisanje učešća marginalizovane omladine

Održivost i motivacija

- Uspostavljanje digitalnih i fizičkih sistema za vođenje evidencije
- Zagovaranje izmena praktičnih politika ili zakona
- Podrška i praćenje napretka opština